

Aan:
de voorzitter en leden van
Provinciale Staten van Drenthe

Assen, 27 februari 2024
Ons kenmerk 6/5.2/2024000175
Behandeld door thema Energie
Onderwerp: Concept-Energie-agenda en uitnodiging bijeenkomst 24 april
Status: Uitnodiging bespreking concept-Energie-agenda

Geachte voorzitter/leden,

Hierbij informeren wij u over de concept-Energie-agenda 2024-2027. Wij nodigen u uit om kennis te nemen van de inhoud van de concept-Energie-agenda 2024-2027 en wij vragen u deel te nemen aan een informatiebijeenkomst op 24 april 2024. Tijdens deze bijeenkomst informeren wij u verder over wat wij tot nu toe hebben opgehaald en laten wij zien hoe wij uw input vanuit de bijeenkomst van 1 november 2023 en de commissievergadering van 15 november 2023 hebben verwerkt. Ook willen wij deze bijeenkomst gebruiken om de huidige inhoud met u te bespreken.

In deze brief gaan wij achtereenvolgens in op de aanleiding voor, de inhoud van en het verdere proces tot vaststelling van de Energie-agenda door uw Staten.

Aanleiding

In het coalitieakkoord hebben wij de ambitie uitgesproken de energietransitie in Drenthe met voortvarendheid op te pakken. Op 1 november 2023 hebben wij uw Staten gevraagd input mee te geven voor de nieuwe Energie-agenda. Bij behandeling van de startnotitie op 15 november 2023 hebben wij toegezegd te overleggen met de Statengriffie hoe wij u verder bij het proces kunnen betrekken. Ook hebben wij vanaf november diverse organisaties gevraagd om aandachtspunten mee te geven. In de komende maanden gaan we daarmee verder richting de definitieve versie.

De input van onze partners krijgt, samen met uw aandachtspunten en de geleerde lessen uit de beleidsuitvoering van de afgelopen jaren, vorm in de Energie-agenda. Als opvolger van de Energietransitieagenda 2020-2023 bevat dit document de belangrijkste speerpunten, activiteiten en doelen van het energiebeleid voor deze nieuwe bestuursperiode.

Doel van de agenda is bij te dragen aan realisatie van de doelstelling om in 2030 40% van het energiegebruik in Drenthe hernieuwbaar op te wekken (bladzijde 35 Coalitieakkoord). Om dit doel te behalen, dient enerzijds de productie van hernieuwbare energie (elektriciteit, warmte en brandstoffen) significant toe te nemen, en dient anderzijds het gebruik van (fossiele) energie in onze provincie te dalen. De provincie draagt hier soms direct, maar meestal indirect aan bij: inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen nemen uiteindelijk de maatregelen om te verduurzamen.

Inhoud

De concept-Energie-agenda bevat vijf onderdelen, met waterstof als aanvullend, doorsnijdend thema:

1. wonen, werken en leven: wij helpen inwoners, mkb'ers en energiecoöperaties om van onderop de energietransitie vorm te geven. Bijvoorbeeld met energiebesparingsprogramma's, energieleningen en subsidies. Ook hier dragen wij zowel bij aan besparing als opwekking van hernieuwbare energie. De warmtetransitie in de gebouwde omgeving komt steeds verder tot uitvoering, daarom heeft dit thema ook in de komende periode onze nadrukkelijke aandacht. De uitdagingen rond netschaarste raken inmiddels ook de laagspanningsnetten en daarmee de gebouwde omgeving;
2. energiebronnen en -dragers: hierbij staat het opschalen van hernieuwbare en CO₂ vrije energieproductie centraal. Dan gaat het zowel om het uitvoeren van gemaakte afspraken met betrekking tot wind- en zonne-energie op land via de Regionale Energie Strategie (RES), als om hernieuwde aandacht voor de productie van groengas, zon-op-dak en kleine windmolens. Ook de haalbaarheid van inzet van kernenergie in de vorm van SMR wordt onderzocht;
3. energie-infrastructuur: het energiesysteem moet een flinke verandering ondergaan en staat al onder druk met de huidige schaarste op het elektriciteitsnet (netcongestie). De provincie zet erop in dit probleem op korte, middellange en lange termijn aan te pakken. Hiermee zorgen wij ervoor dat hernieuwbare energie ook getransporteerd en gebruikt kan worden. Ten opzichte van de vorige agenda is de urgentie van dit vraagstuk nog verder toegenomen;
4. grootverbruikers: de provincie werkt samen met de Drentse industrie aan verduurzaming, zodat duurzaam ondernemen en groene banen in onze provincie mogelijk zijn en blijven. Dat draagt zowel bij aan extra hernieuwbare energieproductie als aan energiebesparing. Hiermee bouwen wij voort op de aanpak die wij de afgelopen jaren samen met bedrijven hebben opgebouwd;
5. mobiliteit en logistiek: de energietransitie vraagt een forse verandering met betrekking tot transport en vervoer in Drenthe. Dit geldt zowel voor individueel en openbaar vervoer als voor transport en logistiek van goederen. Wij stimuleren niet alleen het vervangen van fossiele brandstoffen door elektriciteit en groene brandstoffen zoals waterstof en bio-CNG, maar ook het rea-

liseren van de benodigde (laad)infrastructuur en het aanjagen van alternatieven voor het gebruik van een auto voor persoonlijk vervoer in Drenthe.

Waterstof is een energiedrager en vanuit het noorden hebben wij daar speciale aandacht voor. Tevens heeft dit overlap met alle vijf thema's. Daarom beschrijven wij de Drentse rol in de ontwikkeling van de waterstofketen in een apart, overkoepelend hoofdstuk.

Communicatie en participatie zijn cruciale randvoorwaarden voor alle onderwerpen waar wij ons vanuit de Energie-agenda mee bezighouden. Zij zijn daarom integraal onderdeel van de uitvoering.

Proces tot vaststelling

Wij nodigen uw Staten graag uit kennis te nemen van de concept-Energie-agenda 2024-2027 en te reageren in de bijeenkomst van 24 april 2024. U ontvangt hiervoor te zijner tijd een uitnodiging. Tijdens deze bijeenkomst bespreken wij graag of de aandachtspunten die u ons op 1 en 15 november 2023 heeft meegegeven goed zijn verwerkt, of u zich herkent in de gekozen prioriteiten en of er nog aanvullingen nodig zijn.

Mede op basis van de uitkomsten van de bijeenkomst op 24 april 2024 en op basis van input van andere organisaties stellen wij de definitieve versie op van de Energie-agenda. In juni en juli volgt het besluitvormingsproces, waarin u besluit over de Energie-agenda. Naar verwachting zal dit plaatsvinden in de Statenvergadering van 10 juli 2024.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Drenthe,

, voorzitter

, secretaris

Bijlage Concept-Energie-agenda 2024-2027

Energie-agenda 2024 – 2027

Samen bouwen aan de energietransitie

Concept (90%-versie)

Voorwoord door Henk Jumelet

<nog invullen>

Inleiding

Ons doel: in 2030 wordt 40% van ons energiegebruik hernieuwbaar geproduceerd en in 2050 is Drenthe energieneutraal. Dat wil zeggen; we produceren net zoveel hernieuwbare energie, als we gebruiken voor wonen, leven en werken.

Deze agenda richt zich op de komende vier jaar. Daarin bouwen we aan een duurzaam energiesysteem dat put uit hernieuwbare bronnen en energiedragers, waar de energie verwerkt wordt via een aangepaste infrastructuur en vervolgens wordt gebruikt in woningen, dorps- en buurthuizen, scholen, zorginstellingen, bedrijven, overheidsgebouwen en voor personen- en vrachtvervoer. De nieuwe Energie-agenda is opgebouwd aan de hand van dit proces van energieproductie-, en gebruik, waarbij we beginnen met waar we het allemaal voor doen: de woon-, werk en leefomgeving van Drenthe. Waterstof heeft meerdere toepassingen, daarom wijden we daar een apart deel aan.

Tegelijkertijd hangen alle onderdelen met elkaar samen. En die onderlinge afhankelijkheid en samenhang tussen de opgaven neemt alleen maar toe. Woonwijken en bedrijventerreinen kunnen bijvoorbeeld alleen dan elektrificeren wanneer het elektriciteitsnet de benodigde capaciteit biedt. Andersom kan de netbeheerder zijn investeringsplannen pas goed op orde brengen wanneer gemeenten, woningeigenaren, woningbouwcorporaties en ondernemers duidelijk hebben wanneer en hoeveel elektriciteit zij nodig hebben. En waar is ruimte om te voorzien in een groen energiesysteem? We zullen keuzes moeten maken: niet alles kan altijd overal. Mede hierom is het van belang om energie een duidelijk plek te geven in de nieuwe Omgevingsvisie.

Zo heeft de energietransitie grote invloed op de Drentse samenleving en het landschap. De beschikbaarheid van voldoende energie en transportcapaciteit is niet langer vanzelfsprekend, maar wel voorwaardelijk voor groei en verduurzaming van de Drentse maatschappij. Deze agenda richt zich dan ook op de volledige Drentse samenleving. Het is onze verantwoordelijkheid om de juiste rol en taak per onderdeel te pakken, samen met onze partners. Daarom hebben we voor de totstandkoming van deze agenda ook gesproken met verschillende partijen, zodat we zeker weten dat we werken aan de juiste uitdagingen.

Om ons doel voor de lange termijn te halen is het tevens nodig dat we helder maken hoe het energiesysteem van Drenthe er dan uit ziet. Daarvoor gaan we aan de slag met de Energievisie 2050. De Energievisie geeft duidelijkheid voor ondernemers en de netbeheerders en voor ons geeft deze richting aan de keuzes voor de lange termijn.

Met deze Energie-agenda dragen we bij aan een duurzaam, betrouwbaar en betaalbaar energiesysteem in Drenthe, zodat het goed wonen, werken en leven blijft.

Samen bouwen aan de energietransitie.

Inhoudsopgave

Voorwoord door Henk Jumelet	2
Inleiding	3
Hoofdstuk 1: Wonen, werken en leven in Drenthe	6
Doelstelling	6
Woningen en inwoners.....	6
Dorpshuizen, zorginstellingen, scholen en ander klein maatschappelijk vastgoed	6
Energiecoöperaties en burgerparticipatie.....	7
Ondersteuning bij energiebesparing en energieopwekking, in relatie tot netcongestie	7
Bedrijfsgebouwen	7
Met wie werken we samen?.....	7
Hoofdstuk 2: Energiebronnen en energiedragers	8
Doelstelling	8
Zonne- en windenergie op land.....	8
Zonne-energie op daken.....	8
Financiële participatie.....	8
Kernenergie.....	9
Duurzame warmtebronnen	9
Groengas.....	9
Waterstof als warmtebron	10
Energieopslag.....	10
Met wie werken we samen?.....	10
Themapagina: waterstof	11
Doelstelling	11
Voortrekkersrol uitbouwen	11
Contact met initiatiefnemers en partijen	11
Werken aan de waterstofbackbone	12
Financiering.....	12
Vraag en aanbod creëren	12
Met wie werken we samen?.....	12
Hoofdstuk 3: Energie-infrastructuur	13
Doelstelling	13
Drents Actieprogramma Netcongestie.....	13
Sneller bouwen	14

Sterker sturen	14
Flexibiliteit vergroten.....	14
Actieagenda netcongestie laagspanningsnet	14
Met wie werken we samen?.....	15
Hoofdstuk 4: Grootverbruikers in Drenthe	16
Doelstelling	16
Samenwerken met Drentse grootverbruikers	16
Energiebesparing	16
Hernieuwbare energie gebruiken	17
Netcongestie bij grootverbruikers.....	17
Cleantech: oplossingen voor het nieuwe energiesysteem.....	17
Met wie werken we samen?.....	17
Hoofdstuk 5. Duurzame mobiliteit.....	18
Doelstelling	18
Groengas.....	18
Waterstofmobiliteit	18
Slim laden.....	19
Lucht- en scheepvaart.....	19
Met wie werken we samen?.....	19
Financiën.....	20
Totstandkoming en verantwoording.....	21

Hoofdstuk 1: Wonen, werken en leven in Drenthe

Alles wat we in Drenthe doen op het gebied van energie, is uiteindelijk bedoeld voor de eindgebruikers: inwoners, ondernemers, woningbouwcorporaties en eigenaren van maatschappelijk vastgoed. Door de energiecrisis zijn zij zich bewuster geworden van de kosten. Maar dit betekent niet dat iedereen overgaat tot energiebesparing. We willen hen hierin en bij energieopwekking ondersteunen in de transitie naar een fossielvrije woon- en werkomgeving. In de toekomst verwachten we dat netcongestie ook op laagspanningsniveau (woningen, laadpalen, kleine bedrijven) tot uitdagingen zal leiden. In dit hoofdstuk gaan we in op hoe we dit doen.

Doelstelling

We willen alle woningen, maatschappelijk vastgoed en bedrijfsgebouwen transformeren naar duurzame, energieneutrale gebouwen.

Woningen en inwoners

Met onafhankelijk advies, begeleiding, de Energiebespaarlening en de Isolatiesubsidie ondersteunen we inwoners bij energiebesparing. Dat doen we via het Drents Energieloket (DEL). Het DEL heeft een centrale rol bij het onafhankelijk adviseren en begeleiden van onze inwoners naar energieneutraal en fossielvrij wonen. Wel moet het DEL bekender en beter vindbaar worden.

Naast het DEL zijn bijna 200 energiecoaches actief. Wij gaan door met het opleiden en ondersteunen van deze vrijwilligers. Ook gaan we door met het Fixteam Drenthe. Dit mobiele klusteam helpt inwoners met energiebesparing door eenvoudige maar effectieve isolatiemaatregelen aan te brengen in woningen. Denk aan tochtstrips en ledlampen. Tevens heeft het Fixteam een belangrijke rol bij het signaleren van bijvoorbeeld problemen bij het betalen van de energierekening.

We ondersteunen gemeenten die werken aan de warmtetransitie in de wijken met de inzet van het Flexteam Warmte. Door kennis en capaciteit te delen kunnen we de lokale warmtetransitie gezamenlijk versnellen. Ook speelt het Flexteam een rol in relatie tot de woningbouwcorporaties en de bewonersorganisaties. [<link leggen naar woonagenda>](#)

Dorpshuizen, zorginstellingen, scholen en ander klein maatschappelijk vastgoed

We ondersteunen eigenaren van klein maatschappelijk vastgoed in alle Drentse gemeenten via ons programma Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed (VMV). De gemeenten nemen met hun eigen gebouwen ook deel aan het programma. Het programma VMV biedt de eigenaren advies en begeleiding bij alle noodzakelijke stappen om te komen tot een verduurzamingsplan. Daarna kan de eigenaar overgaan tot het uitvoeren van de energiemaatregelen. Financiering van de energiemaatregelen is onder meer mogelijk via de maatschappelijke energielening van het Energiefonds Drenthe. Tot 31 december 2024 biedt het Rijk middelen voor de bekostiging van advies en begeleiding. De verwachting is dat het Rijk daarna doorgaat met de financiering van de huidige aanpak. Daarvoor zullen (aanvullende) provinciale middelen nodig zijn.

Belangrijke actiepunten

- Ondersteuning van inwoners via het Fixteam met energiebesparing op locatie en via het Drents Energieloket met onafhankelijk energieadvies
- Stimulering van mkb-ondernemers via advisering van 'Ik ben Drents Ondernemer' bij energiebesparing en energieopwekking
- Ondersteuning bij verduurzamen van dorps- en buurthuizen, scholen en zorginstellingen etc. via het programma Verduurzaming Maatschappelijk vastgoed
- Laagdrempelige financiering voor inwoners en ondernemers voor energiebesparing en opwekking van hernieuwbare energie

Energiecoöperaties en burgerparticipatie

<nog in te vullen, nav gesprek op 14 februari met KEI en NMFD>

Ondersteuning bij energiebesparing en energieopwekking, in relatie tot netcongestie

We willen tempo maken bij het energieneutraal maken van de Drentse woningen, dorps- en buurthuizen, zorginstellingen, scholen en bedrijfsgebouwen. Maar ook voor al deze gebouwen wordt netcongestie een probleem, waardoor bijvoorbeeld nieuwe woningen en laadpunten voor elektrisch vervoer mogelijk niet aangesloten worden op het elektriciteitsnet. Daarom willen we inwoners en ondernemers bewuster maken van dit probleem, hen informeren en oplossingen bieden om de pieken in hun elektriciteitsgebruik en elektriciteitsopwekking met zonnepanelen te verlagen. Ook congestie-neutrale nieuwbouw heeft onze aandacht. Congestie-neutrale nieuwbouw betekent dat nieuw gebouwde woningen geen extra druk op het net opleveren. Dat doen we in afstemming met gemeenten die verantwoordelijk zijn voor het maken en uitvoeren van de warmtetransitieplannen. We gaan dus door op de eerder ingeslagen weg en omarmen tegelijkertijd nieuwe initiatieven en ontwikkelingen. Daarnaast zorgen we ervoor dat we de nieuw opgedane inzichten en kennis delen via handreikingen en leidraden, zodat iedereen daarvan kan profiteren.

Bedrijfsgebouwen

Drenthe heeft veel verouderde bedrijfsgebouwen met een hoog energiegebruik. De panden zijn slecht of niet geïsoleerd en verwarmingsinstallaties zijn vaak niet efficiënt. Deze panden zijn te vinden in onze steden en dorpen en op de 117 bedrijventerreinen.

We ondersteunen mkb-ondernemers via het ondernemersloket 'Ik Ben Drents Ondernemer (IBDO)'. Hier kan iedere mkb-ondernemer terecht met alle vragen over energiebesparing en -opwek, internationalisering, digitalisering en tal van andere onderwerpen. We bieden de ondernemers adviezen op maat, adviesvouchers en voor de financiering van energiemaatregelen verwijzen we hen door naar het Energiefonds Drenthe.

Via IBDO gaan we aan de slag met het programma Ontzorging mkb. Dit programma, dat lijkt op het programma voor de verduurzaming van het maatschappelijk vastgoed (VMV) helpt ondernemingen met onafhankelijk energieadvies op weg naar uitvoering van energiemaatregelen.

Voor de bedrijventerreinen maken we gebruik van het Rijksprogramma verduurzaming bedrijventerreinen (PVB). Dit is bedoeld om het organiserend en uitvoerend vermogen te versterken van bijvoorbeeld ondernemersverenigingen en parkmanagementorganisaties. Collectieve energiemaatregelen komen pas tot stand wanneer het organiserend vermogen op een bedrijventerrein op orde is. **<link naar economische agenda leggen>**

Met wie werken we samen?

We werken samen met de woningbouwcorporaties, verenigingen van eigenaren, installateurs en andere bedrijven, gemeenten, kennisinstellingen, eigenaren en beheerders van dorps- en buurthuizen, zorginstellingen, sociale partners (werkgevers en vakbonden) schoolbesturen, ondernemersverenigingen, parkmanagementorganisaties, netbeheerders, de landelijke overheid, andere provincies en de EU. Vooral onze gemeenten hebben een belangrijke rol in het versnellen van de energietransitie in de gebouwde omgeving.

Hoofdstuk 2: Energiebronnen en energiedragers

Bestaande fossiele bronnen moeten worden vervangen door hernieuwbare bronnen. Een groot deel van deze hernieuwbare elektriciteitsproductie gaat op zee plaatsvinden, maar ook op land. Naast deze hernieuwbare bronnen zijn er voor een duurzaam energiesysteem ook nieuwe energiedragers als warmtebronnen nodig: energie die we kunnen maken uit andere bronnen dan zon en wind, denk aan waterstof en groengas. In dit hoofdstuk gaan we per bron of drager in op de aanpak en rol van de provincie.

Doelstelling

In lijn met het coalitieakkoord voeren we de RES-afspraken uit. We willen in 2030 in Drenthe 3,45 terawattuur (TWh) aan hernieuwbare energie op land produceren. Dit bestaat uit 1,54 TWh voor zon op land, 0,9 TWh zon op dak, 1,12 TWh voor wind en er zijn techniek neutrale ambities opgenomen voor 0,23 TWh.

Zonne- en windenergie op land

We begeleiden nieuwe initiatieven voor zonne- en windenergie zodat besluitvorming zorgvuldig en adequaat kan plaatsvinden. We stimuleren meervoudig en zorgvuldig ruimtegebruik door gebiedsopgaven en kansrijke functiecombinaties in beeld te brengen en te faciliteren. Een voorbeeld hiervan is de betrokkenheid in het project Zonneroute A37 om zonne-energie in de berm van een rijksweg te realiseren. We adviseren energiecoöperaties en gemeenten hoe hun plannen kunnen voldoen aan provinciaal beleid. Daarnaast bieden we ondersteuning bij het realiseren van lokaal eigendom en financiële participatie bij zonne- en windenergie. We werken aan deze doelstelling via de Regionale Energie Strategie (RES) in de RES-regio Drenthe, waarin de provincie een partner is. De RES is een doorlopend, meerjarig en cyclisch proces en een belangrijk instrument om onze gezamenlijk doelen, op een haalbare en betaalbare manier, te realiseren. Gezien de urgentie om het gebruik van fossiele energie verder te reduceren, starten we de komende periode tevens gesprekken binnen de RES en op nationaal niveau (koepels en het Rijk) over de opwek van hernieuwbare energie ná 2030. **Zie ook www.energievoordrenthe.nl.**

Zonne-energie op daken

Met de versnellingsaanpak zon op dak zetten we in op kennisuitwisseling en het tijdig signaleren en oplossen van knelpunten. We bieden financiële ondersteuning en een doelgerichte aanpak voor het MKB, maatschappelijk vastgoed en de agrarische sector. We ondersteunen het realiseren van zonne-energie op parkeerplaatsen (solar carports) met een subsidieregeling.

Financiële participatie

We stellen onszelf tot doel om meer en betere financiële participatie van inwoners en lokale initiatieven te realiseren bij de ontwikkeling van hernieuwbare energie. We ondersteunen gemeenten en lokale energiecoöperaties met beleidsvorming, financiering (via het ontwikkelfonds

Belangrijkste actiepunten uit dit hoofdstuk:

- Versnellingsaanpak zon op dak
- Ondersteuning van zonne-energie-projecten en koppeling aan andere gebiedsopgaven
- Voorzetting professionalisering en ondersteuning energiecoöperaties
- Stimulering van clustervorming van monomestvergisting en het realiseren van randvoorwaarden van de benodigde infrastructuur
- Haalbaarheidstudies: inzet van restwarmte en andere duurzame warmtebronnen voor gebouwde omgeving en industrie

en subsidieregelingen) en haalbaarheidsstudies. Verder onderzoeken we de mogelijkheden voor risicodragend investeren en zelflevering door gemeenten en provincie.

Kernenergie

In 2023 heeft de Tweede Kamer een amendement van de leden Eerdmans en Stoffer aangenomen. Hierdoor reserveert het Rijk vanaf 2024 € 65 miljoen euro voor de ontwikkeling van Small Modular Reactors (SMR's) en komt vanaf 2024 voor de provincies samen een uitgavenbedrag van € 10 miljoen beschikbaar om voortvarend aan de slag te gaan met onderzoek naar SMR's. Drenthe heeft aangegeven mee te willen doen aan nationaal uit te voeren onderzoeken naar de haalbaarheid van SMR's. De uitvoering van dit proces start vanaf 2024. In onze Energievisie 2050 schetsen we ons beeld van de toekomstige energiemix van Drenthe. Met het onderzoek naar de haalbaarheid van SMR's willen we inzichtelijk krijgen wat de haalbaarheid en potentiële rol van kernenergie is binnen deze energiemix, op het gebied van warmte, elektriciteit en waterstofproductie. Hierbij zullen we specifieke aandacht hebben voor de mogelijkheden voor ruimtelijke inpassing van kernenergie in Drenthe.

Duurzame warmtebronnen

De overgang van het gebruik van aardgas naar duurzame alternatieven voor koken, het verwarmen van woningen en het verwarmen van water, noemen we de warmtetransitie. De warmtevraag voor woningen qua energiebehoefte uit alternatieve warmtebronnen voor de vervanging van aardgas is vier tot vijf keer groter dan de elektriciteitsvraag. In het Klimaatakkoord is afgesproken dat gemeenten het voortouw nemen in de warmtetransitie. Vanuit de provincie stellen we kennis en menskracht beschikbaar en dragen we financieel bij aan haalbaarheidsstudies en onderzoek naar alternatieve warmtebronnen (aquathermie, bodemenergie, restwarmte, groengas). We zoeken verder actief naar aansluiting met marktpartijen om mogelijkheden voor warmtenetten te concretiseren. We verkennen samen met provincie Overijssel de haalbaarheid van een provinciaal of regionaal warmtebedrijf dat gemeentelijke warmteprojecten kan realiseren. We gaan onderzoeken hoe het aandeel bodemenergie in de gebouwde omgeving in Meppel, Assen, Hogeveen en Emmen kan worden verhoogd. We brengen in kaart wat de mogelijkheden zijn voor ondergrondse warmteopslag ten behoeve van de industrie en de glastuinbouw.

Groengas

Groengas is gas uit biomassa (bijvoorbeeld mest) dat opgewerkt is tot aardgaskwaliteit en via het bestaande gasnet naar gebruikers, zoals gebouwen en de industrie gaat. Het gas dat uit bijvoorbeeld mest wordt gemaakt noemen we biogas, en wanneer dat gas is opgewerkt tot aardgaskwaliteit wordt het groengas genoemd. De ontwikkeling van groengas levert ook een belangrijke bijdrage aan de vermindering van stikstof-, CO₂- en methaanuitstoot.

We stimuleren en faciliteren groengas-initiatieven en nemen regie bij het stimuleren van clustervorming van monomestvergisting. Hierin werken we nauw samen met gemeenten, netbeheerders en de agrarische sector. Verduurzaming (wind, zon, mestvergisting) en energiebesparing gaan hand in hand, we sluiten waar mogelijk aan bij lopende trajecten. Het lokaal kunnen inzetten van groen gas voor de warmtetransitie zien we als prioriteit voor een aantal

plattelandsgemeenten. We verkennen de mogelijkheden voor samenwerking in de groengas infrastructuur met netbeheerders, gemeenten en zoeken tevens aansluiting bij nationale en Europese fondsen.

Waterstof als warmtebron

Waterstof zal op korte termijn vooral een rol spelen in industriële processen met een hoge warmtevraag en in de transportsector (zwaar wegtransport). In deze sectoren is elektrificatie niet altijd en overal mogelijk. Met waterstof kunnen we energie voor een langere periode opslaan. Ook kan waterstof helpen vraag en aanbod beter op elkaar afstemmen en de bestaande gasinfrastructuur kan op nieuw worden hergebruikt. We faciliteren projecten om goede randvoorwaarden te creëren voor een waterstofeconomie en een goed ondernemersklimaat. We zoeken aansluiting bij nationale en Europese Unie-programma's. [<verwijzing naar betreffende programma's – roadmap eu>](#)

Energieopslag

Energieopslag wordt steeds noodzakelijker in ons energiesysteem. Bedrijven en inwoners verwachten een leveringszekerheid van (duurzame) energie. Energieopslag trekt hoogwaardige technologie en werkgelegenheid aan. We onderzoeken onder welke voorwaarden opslag van duurzame energie in de ondergrond op een veilige manier in de toekomst zou kunnen plaatsvinden.

Met wie werken we samen?

We werken in de RES samen met gemeenten, de waterschappen, de netbeheerders, energiecoöperaties en maatschappelijke partners. Voor zon op dak werken we samen met gemeenten en maatschappelijke partners, het MKB en de agrarische sector. Als het gaat om duurzame warmtebronnen werken we samen met gemeenten, agrariërs en belangenorganisaties.

Themapagina: waterstof

De provincie Drenthe loopt samen met Groningen en Friesland voorop als dé waterstofregio van Nederland en Europa. Er wordt overal gesproken over de Nationale en Europese waterstof roadmap, in Drenthe doen we het gewoon! Deze koppositie bij het gebruik van waterstof in de energietransitie, willen we versterken, samen met onze partners. Daarin zien we veel potentie. We hebben hiervoor de juiste innovatieve projecten, kennis en infrastructuur.

We zetten in op de gehele waterstofketen: waterstofproductie, transport van waterstof en toepassing van waterstof in de industrie, mobiliteit en gebouwde omgeving. Deze aanpak is gericht op een brede doelgroep. Overal waar energie wordt gebruikt, is het belangrijk om het verhaal van waterstof te vertellen. Daarom wijden we deze themapagina hieraan.

Doelstelling

We versnellen van de ontwikkeling van de Drentse waterstofketen.

Voortrekkersrol uitbouwen

We bouwen de voortrekkersrol uit die wij als provincie hebben in de versnelling van de waterstofketen. Dit doen we door de ontwikkeling van het waterstofnet te ondersteunen. Daarnaast zorgen we dat fondsen, subsidies en regelingen laagdrempelig beschikbaar zijn voor Drentse partijen. We werken ook samen met de eerste producenten en gebruikers van waterstof om te zorgen dat er vraag en aanbod is naar waterstof. Concrete waterstofprojecten ondersteunen we in de uitdagingen die ze tijdens het proces tegenkomen.

Bij de koppositie horen ook de nodige hobbels. De publieke opinie over waterstof is verdeeld. De kosten van waterstof zijn nog hoog en voor waterstofproductie is veel energie nodig. Toch zien wij voldoende perspectief voor de inzet van waterstof voor activiteiten die moeilijker te elektrificeren zijn, zoals industrie en zwaar vrachtvervoer. Of waterstof ook breder als energiedrager zal worden ingezet, is nog niet goed te overzien. Toch willen we ook voor andere activiteiten werken aan pilots, om de nodige ervaring op te doen en deze keuzes en overwegingen naar de praktijk te brengen. Dat zal met vallen en opstaan gaan en vereist dus ook goede en open communicatie met alle betrokken partijen.

Met deze invulling vertalen we de landelijke opgave vanuit onder meer het Nationaal *Plan Energiesysteem* en het *Plan Energie-Hoofdstructuur* naar Drenthe. In Drenthe is veel economische activiteit en werkgelegenheid gerelateerd aan fossiele energie (olie en gas). Die kennis en kunde is naar verwachting goed te vertalen naar de uitdagingen die de waterstofketen heeft. Drenthe kan en wil daarom een voortrekker zijn op de ingezette landelijke en Europese ontwikkelingen.

Contact met initiatiefnemers en partijen

Al onze activiteiten zijn gericht op het versnellen van de ontwikkeling van de waterstofketen. Dit doen we door direct contact te hebben met initiatiefnemers en samen met hen te werken aan het wegnemen van drempels voor de ontwikkeling van projecten. Ook verbinden we verschillende

Belangrijkste actiepunten uit dit hoofdstuk:

- Aanjagen key-projecten in de waterstofketen
- Bouwen aan groengas en waterstofhub Drenthe
- Koplopersrol verder uitbouwen en uitdragen
- Meer Rijks- en EU-fondsen beschikbaar krijgen voor Noord-Nederland

partijen aan elkaar om het netwerk te versterken en mogelijk te maken dat deze partijen kennis met elkaar en ons delen. We zorgen dat onze waterstofambities goed in ander beleid worden meegenomen en geven zo het kader en de richting die initiatiefnemers nodig hebben om te durven investeren. We kijken mee waar wet- en regelgeving knelt en helpen dit zo mogelijk op te lossen.

Werken aan de waterstofbackbone

Een belangrijke voorwaarde is het opzetten van een werkend waterstofsysteem. Zo werken we mee aan de realisatie van de landelijke waterstofbackbone (het landelijke hoofdnet). Vervolgens moeten lokale clusters van gebruikers ook worden aangesloten op deze backbone. Daarin sluiten we zoveel mogelijk aan bij de ontwikkeling van zogenaamde 'energy hubs', waar vraag en aanbod van verschillende soorten energie samenkomen. Daarnaast werken we aan een netwerk van vulstations voor waterstofvoertuigen en verkennen welke infrastructuur nodig is voor boten en vliegtuigen.

Financiering

Voor het realiseren van de waterstofketen zijn grote investeringen nodig. We spelen daarom een actieve rol in het ontsluiten van de financiering van deze investeringen. Dat betekent dat we zorgen dat Europese en nationale regelingen voor waterstofprojecten gemakkelijk kunnen worden gebruikt door Drentse initiatiefnemers. We zullen daarvoor zelf ook meedraaien in een aantal Europese projecten. Ook denken we mee over hoe deze projecten gefinancierd kunnen worden. Voor kleinere projecten kunnen we waar nodig ook zelf subsidies inzetten.

Vraag en aanbod creëren

De Drentse markt voor waterstof moet zich nog ontwikkelen. Vraag en aanbod van waterstof zijn van elkaar afhankelijk en dat gaat niet vanzelf. Daarom zoeken wij samen met externe partijen naar nieuwe bedrijven die zich in Drenthe willen gaan vestigen en bezig zijn met de vraag naar of aanbod van waterstof. Ook werken we samen met bestaande bedrijven die mogelijkheden zien voor het gebruik van waterstof. We stimuleren daarnaast ondernemers om met deze markt aan de slag te gaan. Waar mogelijk zullen we ook zélf waterstof gaan gebruiken, zoals we dat al doen met een aantal van onze dienstauto's. Concrete pilotprojecten die door deze inspanningen ontstaan, begeleiden we in het overwinnen van uitdagingen die zij onderweg tegenkomen. We gaan door met de begeleiding van projecten zoals Groningen Airport Eelde en de waterstofwijk Hoogeveen. Daarnaast werken we aan het helpen opstarten van andere pilotprojecten voor waterstof. Ook zullen we veel communiceren over de Drentse waterstofketen. De status van Hydrogen Valley die Noord-Nederland heeft bouwen we zo uit. We communiceren ook actief over de hierboven genoemde pilotprojecten. We zorgen er daarnaast voor dat we goed aangesloten zijn op de ontwikkelingen in Den Haag en Brussel en geven input op hun besluiten en ontwikkelingen.

Met wie werken we samen?

Zoals al beschreven werken we sámen met gebruikers van hoge temperatuurwarmte en zwaar transport aan deze opgave. Zij zijn dan ook onze belangrijkste partners, net als hun netwerkorganisaties en de brancheverenigingen. Ook de gemeenten en de netbeheerders zijn belangrijke partners, net als de landelijke overheid en de EU. Daarnaast werken we samen verschillende ketenpartijen, zoals HyNorth en New Energy Coalition.

Hoofdstuk 3: Energie-infrastructuur

Het Drentse elektriciteitsnetwerk zit vol. De maximale capaciteit is bereikt waardoor er geen nieuwe gebruikers of producenten kunnen worden aangesloten. Deze zogeheten netcongestie is een groeiende uitdaging, want we hebben juist meer capaciteit nodig, zowel voor elektriciteit als voor waterstof en groen gas. We willen toe naar een duurzaam energiesysteem dat bestaat uit een mix van verschillende energiebronnen, dat betrouwbaar functioneert. Hiervoor is een goede energie-infrastructuur nodig: het netwerk van elektriciteitskabels en transformatorstations moet toekomstbestendig zijn. Om deze uitdaging aan te pakken hebben we het Drents Actieprogramma Netcongestie (DAN) opgesteld, ter invulling van het Landelijke Actieprogramma Netcongestie (LAN). In dit hoofdstuk gaan we in op deze aanpak om te bouwen aan een flexibel en toekomstbestendige energie-infrastructuur in Drenthe.

Let wel: de uitbreiding van de netcapaciteit in Drenthe duurt nog vele jaren. Netbeheerders TenneT, Enexis en Rendo investeren hier miljarden in. Ook na uitbreiding van de netten blijft er naar verwachting sprake van transportschaarste. De behoefte aan netcapaciteit blijft namelijk toenemen. Daarnaast zal netcongestie ook voor kleinverbruikers zoals huishoudens, laadpalen en kleine bedrijven een probleem worden. We moeten dus efficiënt omgaan met de capaciteit die er wel is. Omdat er niet voor iedereen voldoende capaciteit beschikbaar is, zullen er dilemma's ontstaan over wie waar wanneer als eerste aangesloten kan worden. Daarnaast zullen er dilemma's zijn rondom privacy en dataveiligheid, omdat toegang nodig is tot opwek- en verbruiksdata van aangeslotenen, zodat het energiegebruik en energieproductie lokaal beter op elkaar kan worden afgestemd. Voor prioritering van energie-infrastructuurprojecten is daarom draagvlak bij alle betrokkenen nodig. Daartoe zetten we in op proactieve communicatie, een open dialoog en transparante processen.

Doelstelling

We versnellen de realisatie van een flexibel en toekomstbestendig energiesysteem van Drenthe.

Drents Actieprogramma Netcongestie

We voeren het Drents Actieprogramma Netcongestie uit. Daarmee stimuleren we enerzijds een soepele uitrol van netverzwaringen en anderzijds een betere benutting van de beschikbare netcapaciteit. Dit doen we in samenspraak met netbeheerders, gemeenten en initiatiefnemers. We hebben een Energy Board Drenthe opgericht, om bestuurlijk onze aanpak met partners te bespreken. De aanpak bestaat uit vier onderdelen:

1. Sneller bouwen (van netverzwaring)
2. Sterker sturen (waar wanneer welke transportcapaciteit beschikbaar komt)
3. Flexibiliteit vergroten (van de capaciteitsvraag van aangeslotenen)
4. Actieagenda netcongestie laagspanningsnet

Belangrijkste actiepunten uit dit hoofdstuk:

- Ondersteuning van ondernemers en maatschappelijk vastgoedeigenaren bij netcongestie
- Provinciale regierol op bouw van Drents energienetwerk (pMIEK)
- Maatschappelijk prioriteren van energieinfrastructuur
- Ontwikkeling van de energievisie

Sneller bouwen

De eerste stap om uit de huidige situatie te komen is het elektriciteitsnet verzwaren. De bouw en aanleg van nieuwe stations en kabeltracés moet daarom sneller. We optimaliseren samenwerking tussen netbeheerders, gemeenten, provincie en initiatiefnemers en door lobby voor de Drentse belangen. Het gaat om afstemming over planning, aanpak en voortgang van netaanpassingen, stroomlijnen van processen, aanjagen van betrokken partijen en waar nodig escaleren op bestuurlijk niveau.

Sterker sturen

We brengen de toekomstige vraag naar energietransportcapaciteit van relevante sectoren in Drenthe integraal in kaart. Daar waar knelpunten ontstaan, maken we gerichte keuzes waar en voor wie energie op welk moment beschikbaar moet zijn. Samen met gemeenten en netbeheerders werken we dit uit tot een provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK). In dit programma worden elke twee jaar de nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen en bijbehorende vraag naar netcapaciteit in kaart gebracht. Op basis van het pMIEK kunnen we integraal programmeren. Zo krijgen we inzicht in ontwikkelingen om toekomstige problemen te voorkomen. De netbeheerders gebruiken deze informatie om te komen tot doelgerichte investeringsplannen voor netverzwaring. Op deze manier nemen we regie op de energietransitie in Drenthe.

Flexibiliteit vergroten

Zowel nu als in de toekomst moeten we slimmer en zuiniger met elektriciteit omgaan. Sneller verzwaren en sterker sturen zijn slechts een deel van de oplossing: ook aan de vraagkant moet iets veranderen. De vraag naar elektriciteit moet flexibeler worden. Dit doen we op de volgende manieren:

1. We ondersteunen de ontwikkeling van oplossingen voor energie-uitwisseling en energieflexibiliteit bij bedrijventerreinen en andere kansrijke locaties. We organiseren hiertoe actiegerichte bijeenkomsten (Net op Groen).
2. We zetten de stimuleringsregeling voort voor oplossingen voor netcongestie bij bedrijven en anderen die geen netaansluiting kunnen krijgen.
3. We verzamelen en delen kennis over oplossingen bij netcongestieproblemen.
4. We initiëren samen met onze partners het innovatieve project ORTESE, waarbij we een slimmer energiesysteem ontwerpen en realiseren in Emmen. Waar kansrijk pakken we vergelijkbare projecten op in andere gemeenten.

Actieagenda netcongestie laagspanningsnet

Naast de problemen op het midden- en hoogspanningsnet dreigt inmiddels ook op de laagspanningsnetten netcongestie te ontstaan. Dit komt door de snel groeiende vraag naar elektriciteit in de gebouwde omgeving. We werken samen met onze partners aan een gezamenlijke actieagenda om dit aan te pakken, als nieuw spoor in het Drents Actieprogramma Netcongestie. De scope wordt bepaald door overbelasting van de onderdelen van het laagspanningsnet. Het richt zich op het zoveel mogelijk voorkomen, zo snel mogelijk oplossen en waar nodig verlichten van de gevolgen van netcongestie op de laagspanningsnetten. Het gaat hierbij om bestaande en nieuwe aansluitingen van onder andere woningen, bedrijven, maatschappelijke instellingen, lichte industrie, boerenbedrijven en kleinschalige zon-op-dak-projecten.

Met wie werken we samen?

We werken samen met de netbeheerders, parkmanagement en industrieclusters, overheden (nationaal, regionaal, lokaal), uitvoeringsorganisaties (RVO), aanbieders van technische oplossingen en advies, energiegerelateerde loketten (eerstelijnssteuning), koepelorganisaties en brancheverenigingen.

Hoofdstuk 4: Grootverbruikers in Drenthe

Grote gebruikers van energie (grootverbruikers) hebben de wens en plicht om de energietransitie te doorlopen. Vanuit de Vergunningverlening en Toezicht en Handhaving zien we toe op de plicht. Vanuit de Energie-agenda ondersteunen we de grootverbruikers en stimuleren we innovatie om dit mogelijk te maken. In de meeste gevallen gaat het dan om industriebedrijven. In het verlengde hiervan vormen de werknemers van deze bedrijven en hun toeleveranciers een belangrijke doelgroep. Ook de bedrijven die in de toekomst in Drenthe actief zullen zijn (nieuwvestigers) zijn voor ons belangrijk. We zien de grootverbruikers daarnaast als partner in de realisatie van het nieuwe energiesysteem en voor het oplossen van netcongestie. In dit hoofdstuk gaan we in op hoe we de industrie van Drenthe hierin stimuleren en ondersteunen.

Belangrijkste actiepunten uit dit hoofdstuk:

- Maken van Groene Industrievisie
- Realisatie pilotproject hernieuwbare energie bij industrie
- Ondersteuning Cleantech
- Ondersteuning van oplossingen van netcongestie bij grootverbruikers

Doelstelling

We stimuleren en ondersteunen grootverbruikers in de transitie naar een fossielvrije energievoorziening.

Samenwerken met Drentse grootverbruikers

De grootverbruikers hebben vanwege hun CO₂-voetafdruk een grote verantwoordelijkheid om een voortrekkersrol te nemen in de energietransitie. Anderzijds zullen zij juist vanwege hun grote energiegebruik als eerste met de gevolgen (zoals hogere energiekosten en netcongestie) geconfronteerd worden. Zo is de beschikbaarheid van het energienetwerk nu al van cruciaal belang bij uitbreiding, verduurzaming of nieuw vestiging van grootverbruikers. We moeten dus goed stilstaan bij de keuzes welke bedrijven waar het beste passen. Met beleid waardoor de industrie uit Drenthe vertrekt, bereiken we niets. Dan zal dezelfde CO₂-uitstoot ergens anders gaan plaatsvinden. We kiezen er daarom voor deze uitdaging samen met de industrie op te pakken en zien hen als partner in dit proces. In de Groene Industrievisie werken we dit verder uit. We communiceren deze werkwijze ook goed met de inwoners, omdat het belangrijk is voor bewoners te zien dat grootverbruikers óók hard werken aan de energietransitie.

Onze aanpak bestaat uit meerdere onderdelen: energiebesparing, hernieuwbare energie gebruiken, netcongestie-oplossingen en oplossingen produceren.

Met deze invulling vertalen we de landelijke opgave vanuit het Nationaal Plan Verduurzaming Industrie (NPVI, 2023) naar Drenthe. Door bedrijven te ondersteunen in deze ontwikkelingen bieden we ze de kans om ook in de toekomst (letterlijk duurzaam) te kunnen produceren in onze provincie. Dit zorgt voor structureel behoud van economische kracht en werkgelegenheid voor Drenthe.

Energiebesparing

We werken al langer met de Drentse grootverbruikers aan energiebesparing. Dit doen wij samen met gemeenten. We blijven onderzoeken naar besparingsmogelijkheden ondersteunen. Het Energiefonds Drenthe helpt om investeringen te financieren. We organiseren bijeenkomsten waarin

de bedrijven kennis en ervaringen kunnen uitwisselen. Ook helpen we met de organisatie van bedrijven rondom energiebesparing.

Hernieuwbare energie gebruiken

Grootverbruikers kunnen ook een belangrijke rol vervullen in het realiseren van ons nieuwe energiesysteem. Door over te schakelen op hernieuwbare energie zorgen zij voor de afname waardoor de investeringen de moeite waard worden. We zetten daarom met geïnteresseerde bedrijven pilotprojecten op om hernieuwbare energie te gaan gebruiken. Als regelgeving hierin beperkend is, zoeken we naar (technische) oplossingen. Ook intensiveren we de contacten met de landelijke en Europese overheden om subsidies en regelingen bereikbaar te maken voor Drentse bedrijven.

Netcongestie bij grootverbruikers

Ook voor de krapte op het energienet (netcongestie) werken we samen met grootverbruikers. We bespreken met hen hoe we invulling geven aan hun rol om netcongestie te verminderen en de mogelijkheden die dat ook hen biedt. Met de netbeheerders inventariseren wij de behoeftes van grootverbruikers om proactief te werken aan de benodigde netuitbreiding. Omdat deze netuitbreiding in veel gevallen niet op tijd zal komen, kijken we ook naar tijdelijke oplossingen om het net beter te benutten. We sluiten daarbij aan op de al lopende bedrijventerreinenaanpakken.

Cleantech: oplossingen voor het nieuwe energiesysteem

Tot slot kijken we naar de mogelijkheden om ruimte te maken voor cleantech: bedrijven die oplossingen produceren voor ons nieuwe energiesysteem. Dat gaat om Drentse bedrijven die willen uitbreiden, maar we verwachten ook dat nieuwe bedrijven zich in Drenthe vestigen. Samen met partnerorganisaties werken we aan beleid voor het stimuleren van nieuwvestiging en de koppeling van deze producenten aan landelijke en Europese regelingen en bedrijven die hun producten gaan gebruiken. [<link naar economische koers leggen>](#)

Met wie werken we samen?

We werken sámen met de grootverbruikers aan deze opgave. Zij zijn dan ook onze belangrijkste partners, net als hun organisaties zoals de SBD en de brancheverenigingen. Ook de gemeenten en de netbeheerders zijn belangrijke partners, net als de landelijke overheid en de EU. Daarnaast werken we samen met partijen die werkzaam zijn in de Noord-Nederlandse industrie, zoals de NOM, Chemport, de Industrietafel Noord-Nederland en de clusterregisseur.

Hoofdstuk 5. Duurzame mobiliteit

De energietransitie leidt tot een forse veranderingen in de mobiliteit van Drenthe. Dit geldt niet alleen voor vervoerskeuzes die alle inwoners maken maar ook voor openbaar/publiek vervoer de transport- en logistieksector. Het gaat niet alleen om het vervangen van fossiele brandstoffen maar ook over de veranderingen van de benodigde infrastructuur en de wijze waarop we ons verplaatsen. Al deze ontwikkelingen hebben invloed op ons energiesysteem. Naar de toekomst toe hebben we specifieke aandacht voor elektrische voertuigen als onderdeel van ons elektriciteitsnetwerk en waterstofmobiliteit.

Doelstelling

We faciliteren bij het voorzien in de (energie-)infrastructuur die nodig is in de transitie naar fossielvrij transport en vervoer, inclusief slimme oplossingen ter vermindering van netcongestie. Ook bouwen we de koploperspositie van Drenthe op het vlak van groengas en waterstof uit.

Groengas

In Drenthe zijn er grote ambities op het gebied van groengas en wij zien een belangrijke rol voor groengas binnen mobiliteit en transport. Dit kan zijn als transportbrandstof (BioLNG en BioCNG), met name voor vrachtwagens en werkvoertuigen/zwaar materieel zoals bijvoorbeeld bij grond, weg en waterbouw (GWW).

Waterstofmobiliteit

We stimuleren de inzet van waterstof voor mobiliteit. Hiervoor werken we aan de realisatie van meer vulpunten. Deze energiedrager lijkt evenals groengas met name geschikt voor inzet bij vrachtvervoer en werkvoertuigen (GWW), maar wordt ook al toegepast in het openbaar vervoer, bedrijfsbussen, enkele merken personenauto's en inmiddels ook als vervanger van de traditionele dieselaggregaten.

We informeren bedrijven en ondersteunen ketenvorming, stimuleren gezamenlijke pilotprojecten en helpen de beschikbare fondsen en financiering hiervoor te benutten. We zetten ons in op het doorbreken van kip-ei-uitdagingen rond waterstof. Evenals groengas kan waterstof ook een oplossing zijn voor het maken van elektriciteit voor (mobiele) laadstations, vooral als er op dit moment sprake is van netcongestie. Daarnaast werken we mee aan onderzoek naar de mogelijkheden voor treinvervoer op waterstof en wat dit betekent voor nieuw te realiseren spoorinfrastructuur.

Wij stimuleren initiatieven voor elektrisch laden en waterstof tanken als aanvulling op bestaande of geplande energiehubs. Hierdoor laten we energieopwekkers, -verbruikers, en -opslag zoveel mogelijk samen komen op een effectieve, efficiënte en veilige manier.

Belangrijkste actiepunten uit dit hoofdstuk:

- Bevorderen van Drents-Europese mobiliteitsinitiatieven op groengas en waterstof;
- Ondersteuning bij realisatie voldoende vulpunten voor groengas en waterstof (semi/publiek);
- Toepassing van (slimme) laadoplossingen ter vermindering van netcongestie.

Slim laden

Netcongestie is een belangrijk aandachtspunt in de energiesector en komt hierdoor ook terug in de Nationale en Regionale Agenda Laadinfrastructuur. **<verwijzing toevoegen>** De komende periode onderzoeken we op welke manier we het energienetwerk kunnen ontlasten, bijvoorbeeld door het opwekken en verbruik van energie bij elkaar te brengen in de vorm van een zonnelaadplein. Een andere toepassing is het gebruik van geparkeerde elektrische voertuigen als batterij voor tijdelijke opslag van energie, om pieken op te vangen en overbelasting van het elektriciteitsnetwerk te voorkomen. Veiligheid is hierbij een aandachtspunt.

Met betrekking op het laden van (zware) werktuigen stimuleren wij op de korte termijn de inzet van duurzame mobiele laadstations zoals groen geladen batterijen waarmee de werktuigen op locatie geladen kunnen worden.

Lucht- en scheepvaart

We stimuleren de transitie naar elektrificatie en de toepassing van waterstof in de grondoperatie van luchthaven Groningen Airport Eelde. Hiermee dragen we bij aan de route naar een fossielvrije 'grondafhandeling' van vluchten. De verwachting is dat op termijn het vliegen op waterstof en sustainable aviation fuel (SAF) een vlucht gaat nemen, evenals elektrisch vliegen. We ondersteunen en faciliteren pilots en initiatieven die hierop inzetten. Voor de scheepvaart geldt eveneens dat op termijn het aandeel elektrisch en waterstof in deze sector toe zal nemen waarmee er behoefte ontstaat aan laad- en tankvoorzieningen aan de wal en in havens.

Met wie werken we samen?

De opgave voor duurzame mobiliteit ligt op het snijvlak van verkeer en vervoer, energie, economie en ruimte en vereist een integrale aanpak. Afhankelijk van de onderdelen van programma werken we samen met andere overheden in regionaal verband (bijvoorbeeld de Regionale Agenda Laadinfrastructuur en het Regionaal Mobiliteitsplan) en op projectbasis (bijvoorbeeld logistieke laadpunten). Daarnaast spelen marktpartijen een belangrijke rol als kennismakelaar, initiatiefnemer, grondeigenaar of CPO.

Financiën

Met alleen de bestaande structurele middelen kan slechts een deel van ambities uit het coalitieakkoord worden gerealiseerd. Voor de uitvoering van deze 'Energieagenda 2024-2027' zijn dan ook incidenteel aanvullende middelen nodig. Enerzijds om de steeds grotere opgave goed te kunnen uitvoeren en bedienen. Daarnaast zal er ook behoefte zijn aan substantiële investerings-, en ondersteuningsmiddelen voor de Drentse inwoners en ondernemers. Een deel van deze middelen zal als cofinanciering kunnen worden ingezet om op die wijze meer Rijks-, en Europees geld voor Drentse doelen beschikbaar te maken.

Totstandkoming en verantwoording

<hier komt een verhaal/overzicht van de totstandkoming van deze agenda, inclusief rijtje (gespreks)partners>

- Alle Drentse gemeenten, ambtelijk en bestuurlijk
- Rijk
- Ondernemers, klein- en grootverbruikers
- Veiligheidsregio Drenthe
- Natuur en Milieu Federatie Drenthe
- Enexis
- Tennet
- Rendo
- Gasunie
- VDG
- SportDrenthe
- ...